

FRIVILLIGHET
NORGE

Frivillighet Norges kommentarer til Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfoldig — Den statlege frivillighetspolitikken (Meld. St. 10 (2018–2019))

Frivillighet Norge glad for at det er lagt fram en ny frivillighetsmelding som rammer inn frivilligheten som politikkområde. Vi slutter oss til de overordnede målene om bred deltakelse, en sterk og uavhengig sektor, forenklingsreform og en samordnet frivillighetspolitikk og ser fram til arbeidet med å sette disse målene ut i live. Frivillighet Norge er glad for at frivillighetens viktige rolle i samfunnsutviklinga generelt, og spesielt som grunnlag for demokratiet, slås fast. Stortingsmeldinga inneholder gode beskrivelser av utfordringer for frivilligheten og setter gode mål for frivillighetspolitikken. Vi savner imidlertid tilstrekkelige tiltak som vi mener er nødvendig for å nå målene.

Definisjon av frivillig organisasjon

Frivillighet Norge ønsker at det offentlige erstatter flere definisjoner av frivillig organisasjon med én overordnet. Regjeringen skriver i meldingen at den ikke ser på det som sin oppgave å definere hva som er frivillighet, men viser til kriteriene for registrering i Frivillighetsregisteret for å ramme inn hva som omfattes av meldingen og frivillighetspolitikken. Frivillighet Norge er positiv til at Regjeringen peker på Frivillighetsregisteret som avgrensning av virkemidlene i den statlige frivillighetspolitikken, men skulle sterkt ønsket at Regjeringen var både tydeligere og mer ambisiøs. En forutsetning for forenkling og god politikk for frivilligheten, er at det offentlige har en omforent forståelse av hva en frivillig organisasjon er. I dag legger ulike deler av regelverket og ulike offentlige støtteordninger i realiteten varierende definisjoner til grunn for å nyte godt av ordningen. Frivillighet Norge mener meldingen burde slått fast at Frivillighetsregisterets krav skal erstatte øvrige definisjoner og være overordnet inngangsport for alle bestemmelser og regler som skal fremme frivilligheten. Dette vil være en forenkling både for det offentlige og for frivilligheten.

Resten av dette notatet er inndelt etter de fire frivillighetspolitiske målene i meldingen.

Bred deltakelse

Frivillighet Norge deler Regjeringens ambisjoner om å senke terskelen for deltakelse i frivilligheten og få med flere av de som ikke deltar i dag. Vi er glad for at Regjeringen peker på at brede ordninger og frie midler til organisasjonene er et viktig virkemiddel for å gjøre organisasjonene i stand til å rekruttere og beholde et mangfold av frivillige. Samtidig ser vi også behovet for enkelte målrettede tiltak rettet mot befolkningsgrupper som deltar i mindre grad enn andre.

Frivillighet Norge er glad for videre støtte til prosjekter som har hatt effekt. Fritidserklæringen er viktig for å sikre alle en mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, og Frivillig.no er vellykket for å nå ut til nye frivillige. Samtidig vil vi peke på at gode tiltak for å fjerne økonomiske barrierer som Allemed og samarbeidet mellom KS og frivillig sektor for å bidra til erfaringsdeling mellom kommuner, har en usikker og uavklart finansiering fremover.

FRIVILLIGHET NORGE

Det er derfor viktig at meldingens gode intensjoner følges opp raskt, og at ulike tiltak som kan sikre bredere deltakelse i frivilligheten blir sett i sammenheng.

Regjeringen anerkjenner i meldingen den viktige rollen frivilligheten har som skoler i demokrati, som er særlig viktig i en tid der vi ser internasjonalt at demokratiske verdier er under press. Frivillighet Norge mener Regjeringen bør se på mulighetene for å øke kunnskapen om og erfaringen med frivillighet blant unge. Dette kan for eksempel skje gjennom støtte til organisasjoner og prosjekter som har som mål å engasjere unge og fremme verdien av unge frivillige. Frivillige organisasjoner for unge, må ønskes velkommen i skolehverdagen, for eksempel for å informere om sin aktivitet og rekruttere medlemmer.

En sterk og uavhengig sektor

Momskompensasjonsordningen

Frivillighetens hovedkrav er full og rettighetsfestet momskompensasjon. I meldingen varsler Regjeringen en opptrapping av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner til 1,8 milliarder kroner i 2021. Hvis dette blir vedtatt, vil man ifølge Frivillighet Norges beregninger da fortsatt mangle mellom 400 og 500 millioner kroner for å fullfinansiere ordningen i 2021. Vi vil derfor fortsatt være langt unna Stortingets intensjon, og målet som ulike partier har uttrykt på ulike tidspunkt, om en fullfinansiert momskompensasjonsordning.

I meldingen hevder Regjeringen feilaktig at frivilligheten har fremmet krav om momsfritak (nullsats), og at frivillige organisasjoner skal inn i mva-registeret. Det er både oppsiktsvekkende og beklagelig at Regjeringen har gjengitt frivillighetens hovedkrav feil. Regjeringen argumenterer med at momsfritak ville ført til en byråkratisk ordning som ville vært i strid med merverdiavgiftssystemet. Frivillighet Norge er helt enig i at dette ville vært en byråkratisk ordning for mange mindre organisasjoner, og derfor har heller ikke frivilligheten krevd dette. Kravet fra en samlet frivillighet er at momskompensasjonsordningen fullfinansieres og rettighetsfestes, slik at organisasjonene reelt får kompensert sine momsutgifter i tråd med kriteriene i dagens regelverk.

Vi merker oss at Regjeringen på side 44 i meldingen omtaler momskompensasjonsordningen som en grunnstøtte for frivilligheten i praksis. Vi vil understreke at frivilligheten ikke ser på dette som en grunnstøtteordning, men en ordning som realiserer prinsippet om at frivilligheten skal bruke ressursene sine på sine egne aktiviteter og formål heller enn å betale avgift til staten. Frivillighet Norge er glad for at det endelig skal komme en kartlegging av organisasjonseide bygg, og forventer rask fremdrift i arbeidet med momskompensasjon for investeringer og oppgraderinger i slike bygg. Frivillighet Norge mener videre at studieforbund som oppfyller øvrige krav til deltakelse bør innlemmes i momskompensasjonsordningen.

Tilskudd til frivilligheten

Frivillighet Norge støtter Regjeringens intensjon om at tilskudd til frivilligheten må gis på en måte som sikrer den selvstendige stillingen til sektoren. Frie midler er en viktig forutsetning for å oppnå dette, og vi ser frem til Regjeringens gjennomgang av tilskuddsordningene for å se om flere tilskudd kan ytes som driftstilskudd. Vi støtter arbeidet med økt samordning og samkjøring mellom tilskuddsordninger som komplementerer og utfyller hverandre, som for eksempel nasjonal grunnstøtte for barne- og ungdomsorganisasjoner og Frifond.

FRIVILLIGHET NORGE

Det er positivt at Regjeringen ønsker åpenhet om skjønnsmessige tildelinger og i størst mulig grad vil bruke kriteriebaserte tilskuddsordninger. Frivillighet Norge deler vurderingen om at forskriftsfesting av regelverk bidrar til å sikre kvalitet og medvirkning fra organisasjonene. Det er viktig at organisasjonene i en ordning blir involvert i endringer og revideringer av regelverk før disse bli sendt ut på høring.

I gjennomgangen av tilskuddsordninger varsler Regjeringen også at de vil se på muligheten for at Frivillighetsregisteret i større grad enn i dag blir brukt som et inngangskriterium i ordninger for frivillige organisasjoner. Frivillighet Norge mener dette vil være en forenkling både for organisasjonene og forvaltningen, da man vil bruke mindre tid på å avklare om organisasjonene har rett på tilskudd. Samtidig er det viktig å ikke avgrense registeret til et system for vurdering av en organisasjons tilskuddsberettigelse. Hvilke ambisjoner man bør ha for Frivillighetsregisteret skriver vi mer om på under overskriften forenklingsreform i dette notatet.

I meldingen viser Regjeringen til at Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet jobber med en utredning der man ser på mulighetene for å flytte hele eller deler av studieforbundsordningen til Kulturdepartementet, som blir sett i sammenheng med en eventuell flytting av studieforbundsordningen til fylkeskommunen. Frivillighet Norge vil påpeke at midlene fra studieforbundene til opplæring i de frivillige organisasjonene er avgjørende for mange lokale foreninger og at vi forventer at dette blir ivarettatt i prosessen. Frivillighet Norge forventer at Voksenopplæringsforbundet og de berørte organisasjonene blir involvert i prosessen. Generelt vil Frivillighet Norge advare mot en regionalisering av tilskuddsordninger til frivilligheten. Det er organisasjonenes sentralledd som best kjenner til behovene organisasjonsleddene i egen organisasjon, og i mange organisasjoner er det først og fremst i sentralleddene at det finnes kompetanse og kapasitet til å søke på tilskuddsordninger.

Eiendomsskatt og skattefradrag på gaver fra bedrifter

I vårt innspill til stortingsmeldingen, ba Frivillighet Norge om at Regjeringen skulle se på de negative konsekvensene som eiendomsskatt har for frivillige organisasjoner, og vurdere et nasjonalt fritak for eiendomsskatt for frivillighetseide bygg og anlegg. Regjeringen har ikke undersøkt dette spørsmålet og skriver i meldingen at de ikke ønsker å gå inn for et nasjonalt fritak da de mener problemstillinger knyttet til eiendomsskatt for frivillige organisasjoner best kan løses i dialog mellom de aktuelle kommunene og organisasjonene. Regjeringen viser selv til at kommunene har anledning til å innvilge fritak for eiendomsskatt og at dette som regel gjøres ved søknad, enten en gang eller en gang årlig, og at mange kommuner gjør dette. Selv om Frivillighet Norge mener mye kan løses i god dialog mellom kommuner og organisasjoner, så er det ikke tvil om at et nasjonalt fritak vil føre til lik og forutsigbar behandling på tvers av kommuner og mindre byråkrati og papirarbeid både for de frivillige organisasjonene og for kommunene.

Frivillighet Norge oppfordrer Regjeringen til å heve grensen for skattefradrag på gaver til frivillige organisasjoner fra bedrifter. Regjeringen ønsker ikke å gjøre dette og begrunner det med at man ikke vet nok om konsekvensene. Frivillighet Norge oppfordrer Regjeringen til å utrede dette spørsmålet nærmere. Vi stiller oss positive til at Regjeringen sammen med frivillig sektor, pengeutdelende stiftelser og næringsliv, vil utrede barrierer og drivere for økt støtte fra næringsliv og stiftelse til frivillige organisasjoner, samt samarbeid mellom frivilligheten og næringslivet. I denne sammenheng vil vi vise til rapporten og

FRIVILLIGHET NORGE

anbefalingene Frivillighet Norge utarbeidet i 2017 om samarbeid mellom frivillighet og næringsliv.¹

Lokaler

Regjeringens initiativ om å kartlegge hvilke statlig eide bygg som egner seg for bruk av frivilligheten og i hvilken grad dette skjer i dag, er interessant. Vi er også glade for Regjeringens oppfordring til kommuner og fylkeskommuner om å tilby frivilligheten egnede lokaler, men tilbakemelding fra organisasjonene viser at det ikke holder med oppfordringer. Frivillighet Norge savner konkrete tiltak fra Regjeringen som sikrer bedre tilgang på lokaler for frivillig aktivitet.

Forenklingsreform

Frivillighet Norge er glad for at Regjeringen har ambisjoner om å gjøre hverdagen enklere for frivilligheten. Vi er positive til Regjeringens forslag om et pilotprosjekt med flerårige avtaler i noen tilskuddsordninger. Vi forutsetter at oppstarten av et slik prosjekt skjer i nær dialog med brukerne av de aktuelle ordningene, slik at endringene blir forutsigbare for organisasjonene. Frivillighet Norge vil oppfordre Regjeringen til å vurdere mulighetene for at prosjektstøtte kan gis med flerårige avtaler. Dette gjør det lettere for organisasjonene å planlegge, og det kan gi prosjekter med bedre resultater. Videre bør en helhetlig gjennomgang av tilskuddsordninger drøfte når man kan gjøre om en tilskuddsordning med prosjektmidler om til en driftsstøtteordning, slik at sammenhengen mellom tilskudd til drift og prosjektstøtte blir bedre enn den er i dag.

En utfordring med departementenes sektoransvar for frivilligheten, er at det er varierende fra departement til departement hvor høyt forenkling for frivilligheten blir prioritert og hvordan det blir løst. Frivillighet Norge støtter derfor tiltak fra Kulturdepartementet som kan styrke koordineringen mellom departementene, og sørge for samordning av forenklingsarbeidet. Frivillighet Norge ønsker velkommen et forenklingsråd for tilskudd til frivillige organisasjoner. Et slikt råd må ha et mandat som sikrer at det blir forelagt saker av stor betydning for frivillighetens rammevilkår og at det har myndighet som sikrer at rådets vurderinger får reelle følger. Rådet bør også kunne ta opp saker på eget initiativ, og frivilligheten må være representert i rådet. Frivillighet Norge er positiv til at veilederen for Forenkling av statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner skal gjøres bedre kjent og lettere tilgjengelig. Vi forventer at frivilligheten fortsatt involveres i arbeidet med veilederen.

Frivillighetsregisteret

Regjeringen peker på at den største utfordringen med Frivillighetsregisteret er at det i liten grad blir brukt av offentlige styresmakter i samhandling med frivillige organisasjoner. Frivillighet Norge deler denne vurderingen. Regjeringen hevder videre at registeret i dag ikke kan oppfylle målet om at organisasjoner skal levere samme informasjon til det offentlige bare én gang fordi tilskuddsforvaltere etterspør informasjon som ikke finnes i registeret og fordi informasjonen i registeret ofte er utdatert eller utilstrekkelig. Regjeringen peker på

¹ Frivillighet Norge: Samarbeid mellom frivillighet og næringsliv. Prinsipper og anbefalinger (2017)
<http://www.frivillighetnorge.no/filestore/Dokumenter/Rapport-Samarbeidmellomfrivillighetognæringsliv.Prinsipperoganbefalinger.pdf>

FRIVILLIGHET NORGE

digitalisering av tilskuddsforvaltningen som et viktig skritt for å nå målet om informasjon bare én gang.

Frivillighet Norge mener Regjeringen undervurderer potensialet i Frivillighetsregisteret og mangler ambisjoner for hvilken funksjon registeret kan ha i en stadig mer digitalisert forvaltning. Med arbeidsflyten Regjeringen skisserer, der organisasjonene sender søknad i ett system og forvalter må hente ut informasjon fra Frivillighetsregisteret om organisasjonen, er det en risiko for at tilskuddsforvalter får utdatert informasjon. Men dette er også en arbeidsflyt som vitner om en utdatert forståelse om muligheten for kommunikasjon og samhandling mellom digitale systemer.

Frivillighet Norge mener at Regjeringen bør ha som mål at Frivillighetsregistret og offentlige søknadsportaler skal snakke sammen. Når en organisasjon fyller ut en søknad og taster inn sitt organisasjonsnummer, hentes den relevante informasjonen direkte fra Frivillighetsregisteret og legges inn i søknaden. Søkerorganisasjonen får da se hvilken informasjon som vil bli lagt til grunn for saksbehandlingen, og får muligheten til å oppdatere informasjonen dersom det er nødvendig. Slik fungerer det for hver enkelt av oss når vi skal levere skattemeldingen – skjemaet fylles ut med informasjonen det offentlige har om oss og vi får anledning til å redigere informasjonen om nødvendig. Skattemeldingen er et godt eksempel på samspill mellom offentlige systemer, og det man klarer for alle skatteyttere i Norge er også mulig å få til for Norges frivillighet. I den grad tilskuddsforvaltere trenger informasjon utover den som er registrert i Frivillighetsregisteret, kan dette etterspørres i søknadsskjemaet.

Regjeringen varsler i meldingen at de vil vurdere å utvikle en nettportal med oversikt over alle statlige tilskuddsordninger, slik at det kan bli lettere for organisasjonene å finne frem til og søke på tilskudd. Frivillighet Norge er usikker hva som ligger i dette forslaget, da det allerede finnes en oversikt over statlige tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner på Kulturdepartementets sider². En eventuell ny portal må være noe mer enn bare en oversikt over statlige tilskuddsordninger: Den må kunne bli brukt til søking og rapportering av tilskudd, med vekt på gjenbruk av informasjon og samkjøring av forvaltningen.

Oppsummert er Frivillighet Norge positiv til en forenklingsreform og de tiltakene Regjeringen har pekt på, men vi mener at en reform må ha klarere, uttalte mål. Videre savner vi konkrete tiltak for Regjeringen når det gjelder den digitaliseringen frivilligheten skal gjennomgå i årene som kommer, hvordan felles digitale løsninger kan bidra til å løse felles utfordringer samt implementering av nye krav som for eksempel ny personvernlovgivning. Et aktuelt tiltak kan være å få Datatilsynet til å utarbeide en veileder for frivillige organisasjoner slik man har gjort i Danmark³.

En samordnet frivillighetspolitikk

Frivilligheten trenger ikke mer frivillighetspolitikk, frivilligheten trenger at det offentlige har en samordnet frivillighetspolitikk. Frivillighet Norge er glad for at Regjeringen ønsker mer

² Statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner:

<https://www.regjeringen.no/no/dep/kud/tilskudd/tilskudd-til-frivillig-virksomhet/Tilskuddsordninger-for-frivillige-organisasjoner/id2342820/>

³ <https://www.datatilsynet.dk/presse-og-nyheder/nyhedsarkiv/2019/jan/ny-vejledning-skal-hjaelpe-foreninger/>

FRIVILLIGHET NORGE

helhetlig styring og samordning i frivillighetspolitikken på statlig nivå. En revidering av Regjeringens frivillighetserklæring med vekt på medvirkning og samordning er et godt første skritt. Erklæringen må sikre at organisasjonene blir hørt og kan bidra med sine perspektiver i saker som omhandler deres betingelser og saksfelt. Høringer bør være tilgjengelige, universelt utformede og ha minst seks ukers høringsfrist for muntlige høringer og tre måneders høringsfrist for skriftlige høringer uten å inkludere sommer- og juleferie. Vi oppfordrer også Regjeringen til å vurdere hvorvidt frivillighetserklæringen har hatt en effekt på samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor.

Regjeringen har foreslått å utarbeide en modell for sakråd i samråd med sektordepartementene og frivillig sektor. Vi ser på en slik modell først og fremst som en måte å trekke inn kompetansen som finnes i frivilligheten, og ikke som en arena for politisk medvirkning. Frivillighet Norge er positiv til tiltak der frivilligheten får delta og bruke sin erfaring og kunnskap. Vi vil oppfordre Regjeringen til at de ulike delene av det offentlige bør legge til rette for medvirkning fra de frivillige organisasjonene som finnes i sin sektor. Brukerråd og -representanter kan gi en merverdi både knyttet til faglige spørsmål, men også til for eksempel tilskuddsforvaltning. Her er grunnstøtten for barne- og ungdomsorganisasjoner et godt eksempel. Dette er også et viktig tema på helsefeltet.

Frivillighet Norge er glad for at Regjeringen har utpekt 2022 til frivillighetsåret. Året bør brukes til både å feire frivilligheten og til å utvikle nye tiltak for de gjeldene frivillighetspolitiske målene. Frivillighet Norge forventer tett involvering av frivilligheten i planleggingen og gjennomføringen av frivillighetsåret, og ser frem til å samarbeide med Kulturdepartementet om dette.

Frivillighetspolitikk må være kunnskapsbasert. Det er gledelig at Regjeringen vil videreføre Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor og særlig at dette temaet nå er en del av langtidsplanen for Forskningsrådet.

Frivillighet Norge er glad for at Regjeringen oppfordrer kommuner og fylkeskommuner til å utvikle sin egen frivillighetspolitikk. Vi skulle gjerne sett at Regjeringen gikk lengre enn bare oppfordringer når man er så tydelig i meldingen på frivillighetens betydning for lokalsamfunnene. Frivillighet Norge mener at Regjeringen bør inngå en avtale om et trepartssamarbeid med KS og Frivillighet Norge. En slik samarbeidsavtale bør beskrive hvilke prinsipper som skal gjelde for det offentliges samhandling og dialog med frivillig sektor på alle områder. Fordelen med å avtalefeste dette er at det vil øke partenes forpliktelse til å følge opp felles mål og intensjoner og bidra til bedre forankring enn en ensidig erklæring. Frivillighet Norge håper at landets kommuner benytter tiden fram til frivillighetsåret til å tenke gjennom hvordan de samarbeider med frivilligheten, og at kommuner som ikke har en egen frivillighetspolitikk vedtar dette før 2022.

Fritidskortet

I Granavolden-plattformen varsler Regjeringen at de vil innføre et fritidskort for barn og unge. Fritidskortet er ikke omtalt i stortingsmeldingen, men er et politisk initiativ med stor betydning for frivilligheten, og vi tillater oss derfor avslutningsvis å kommentere initiativet her. Ifølge plattformen skal barn og unge kunne betale deltakeravgifter på fritidsaktiviteter med fritidskortet, og det skal være en ubyråkratisk ordning.

FRIVILLIGHET NORGE

Frivillighet Norge mener at et slik fritidskort potensielt kan være effektivt virkemiddel for å hindre eller dempe effekten av utenforskap. Frivilligheten er en viktig del av mange barn og unges fritid, og Frivillighet Norge ønsker at alle barn og unge skal få mulighet til å delta på de fritidsaktivitetene de ønsker. Skal man nå målet om at fritidskortet skal bli en ubyråkratisk ordning er det viktig at frivilligheten blir invitert inn i arbeidet med planlegging og implementering av fritidskortet fra starten. Hovedtyngden av finansieringen må være statlig og den må ikke gå på bekostning av tilskudd til frivillige organisasjoner. Det må være enkelt for frivillige organisasjoner å få dekket utgifter til barns deltakelse gjennom kortet. Det er viktig at effektene av kortet blir evaluert, både med tanke på hvordan det bidrar til å styrke barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter, og hvordan det påvirker økonomien, og kostnadene ved deltakelse, i frivillige organisasjoner.